

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 21 Nisan 2021

Rakamların Anlattığı: 128 Milyar Dolar ve 60 Milyar TL

Ekonomi gündeminizde AKP ekonomi idaresinin hesap vermesi gereken iki rakam var: Bunlardan birincisi, son iki sene boyunca Merkez bankasının rezervlerindeki kaybı ifade eden “128 Milyar dolar nerede?” sorusu; diğeri ise *Sosyal Koruma Kalkanı* adı altında vatandaşlara aktarıldığı savlanan 60 milyar TL.

Birbirine bağlı iki rakam, her ikisi de AKP ekonomi idaresinin “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi” diye anılan dayatmanın yaratmakta olduğu ekonomik tahribatı ve krizi göz ardı etmeye, güneşi balçıkla sıvamaya çalışan çaresizlik öyküsünün niceliksel ifadesi...

“128 Milyar Dolar Nerede?” sorusu kamuoyunda daha yakından biliniyor ve bir slogan haline dönüşmüş durumda. TC Merkez Bankası’nın “yeni” başkanı **Şahap Kavcıoğlu**, çaresizlik içerisinde, söz konusu rakamın kaybolmadığını, sadece Şubat 2017’den bu yana TCMB ile Hazine arasında yapılmış olan bir protokol uyarınca “..ihtiyaç görülen durumlarda... sağlıklı fiyat oluşumlarının önüne geçilmesi için... kamu bankaları aracılığıyla döviz işlemleri yapılmış olduğu” bilgisini aktarmakla yetinmekte. Hazine ve Maliye Bakanı **Lütfi Elvan** ise söz konusu işlemin yasal olduğunu ve yolsuzluk anlamına gelmediğinin özenle altını çizmekteydi.

Her iki açıklama (ve benzeri diğer uğraşlar) konunun özünü kaçırma ve ört bas etme çabasından ibarettir. Sorunun özünde, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi sonrasında Türkiye’de bürokrasinin tahribatı ve siyasi sadakate dayalı, liyakatsiz idari atamalar nedeniyle oluşan güvensizlik ve belirsizlik ortamından kaynaklanan iktisadi-siyasi krizi gizleme çabası yatmaktadır. Bu çabanın ana amacı “döviz kurlarındaki yükselme her ne pahasına engellenmeli ve döviz kurları sanki istikrarlıymış gibi gözükmeli” görüntüsünün sağlanmasıdır.

Ancak bu amaç açıkça söylenememektedir. Zira tüm bu süre içerisinde TCMB’nin ana görevinin “fiyat istikrarının sağlanması” olduğu; “döviz kuru istikrarının hedeflenmesinin söz konusu olamayacağı” dile getirilmekte; deyim yerindeyse “yerli yabancı yatırımcı yatırımcıların gözü boyanmaya” devam edilmektedir. Hatta bunun da ötesinde, söz konusu dönemde TCMB, gene siyasi direktifler doğrultusunda, ekonomiyi canlı tutmak amacıyla olağanüstü bir parasal genişlemeye yönelmiş, para arzını 2020’nin Ocak – Temmuz ayları arasında neredeyse iki misli arttırmıştır.

Dolayısıyla, 128 milyar dolara nerede sorusunun özü yasal olup olmayışı değil, iktisat politikalarının tutarlılığı açısından yanlış, tutarsız ve kurumsal itibar kaybı anlamına gelmesidir.

Sosyal Koruma Kalkanı Aldatmacası

Ancak 128 milyar dolar sorununun, kamuoyunda yeterince dile getirilmeyen bir diğer uzantısı daha var. Yasal ya da değil; iktisadi aklın kurallarına uygun olsa da olmasa da, nihayetinde *şirketler kesimine*, özellikle de finans sermayesine yöneldiği anlaşılmaktadır. Oysa aynı

dönemde, hanehalklarına (vatandaşlara) sağlanan devlet yardımı son derece cılız kalmış; çalışanlara sağlanan ek gelir desteği gene çalışanların kendi birikimlerinden karşılanmıştır. Yazımızın ikinci “rakamı” da bu gerçeği dile getirmektedir.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın öne sürdüğü verilere göre 2020-2021 Nisan döneminde *Sosyal Koruma Kalkanı* altında **60 milyar TL** harcanmıştır. Ancak rakam bir başka gerçeği gizlemektedir. **DİSK Araştırma Dairesi**’nin geçen hafta detaylı biçimde analiz ettiği üzere, söz konusu tutarın 31.5 milyarı “Kısa Çalışma Ödeneği”; 10.2 milyarı “Nakdi Ücret Desteği”; 5.6 milyarı “İşsizlik Ödeneği” yoluyla işçi kesimine; 4 milyarı ise “Normalleşme Desteği” yoluyla işveren kesimine sağlanmıştır. *Koruma Kalkanı*’nın 51.4 milyar TL tutarındaki bu bölümünün kaynağı ise **çalışanların maaşlarından ödenen işsizlik sigorta fonudur**. Yani, çalışanlar kendi kendilerini destekleyerek sosyal koruma elde etmişlerdir.

DİSK, bu rakama gene vatandaşlardan “*Biz Bize Yeteriz Türkiyem*” çağrısı altında toplanan 2 milyar TL’nin de eklendiğinde vatandaşların kendi kendini desteklediği toplamın 53.5 milyar TL’ye ulaştığını belgelemektedir. Dolayısıyla, söz konusu dönemde vatandaşlara sağlanan *devlet desteği* sadece 6.5 milyar TL düzeyinde (2020 milli gelirinin yüzde 0.12’si!) gerçekleştirilmiştir.

AKP ekonomi idaresinden beklenen “*128 milyar dolara nerede?*” sorusunun yanıtını bir de bu açıdan beklemekteyiz. *Çalışan kesimlere, hanehalklarına, vatandaşlara sağlanan devlet desteği neden bu kadar düşüktür? Ve evet bir kez daha, 128 milyar dolar kimlere aktarıldı?*